

**ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У
ФІНЛЯНДІЇ В УМОВАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА**
(Аліна Джурило)

Аліна Джурило,
кандидат педагогічних наук, доцент, старший дослідник,
завідувач лабораторії зарубіжних
систем професійної освіти і навчання,
Інститут професійної освіти НАПН України, м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-5129-6724>

Анотація. Проаналізовано діяльність центрів професійної майстерності/досконалості в умовах державно-приватного партнерства на рівні професійної освіти та підготовки Фінляндії. Зроблено висновок про ефективність діяльності таких центрів. Досвід Фінляндії демонструє їх переваги як передових, прогресивних та інноваційних освітніх хабів. Це новітні освітні середовища з надсучасною матеріально-технічною базою та інклюзивними приміщеннями. Вони є ефективними місточками для надання певних послуг урядам, роботодавцям, працівникам асоціацій, закладам освіти різних рівнів тощо; мають ефективні багатоканальні джерела фінансування (держава, міжнародні гранти, приватні особи чи підприємства, донорські організації); мають дієві механізми менеджменту за рахунок залучення до управління всіх зацікавлених сторін (держава, бізнес, громадськість).

Ключові слова: державно-приватне партнерство (ДПП), професійна освіта і підготовка, центри професійної майстерності/досконалості, Фінляндія.

**CENTRES OF VOCATIONAL EXCELLENCE AND ITS ACTIVITIES IN THE
CONDITIONS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS IN FINLAND**

Alina Dzhurylo,
PhD, Ass. Prof., Senior Researcher,
Head of the Laboratory of Foreign Systems of Vocational Education and Training,
Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine
Kyiv, Ukraine

Abstract. The activities of the centers of vocational excellence (CoVEs) in the conditions of public-private partnerships at the level of vocational education and training in Finland are analyzed. A conclusion was made about the effectiveness of such centers. Finland's experience demonstrates their advantages as advanced, progressive and innovative educational hubs. These are the latest educational environments with state-of-the-art material and technical facilities and inclusive premises. They are effective bridges for providing certain services to governments, employers, employee associations, educational institutions of various levels, etc.; have effective multi-channel funding sources (state, international grants, private individuals or enterprises, donor organizations); have effective management mechanisms due to the involvement of all interested parties (state, business, public) in management.

Keywords: public-private partnerships (PPPs), vocational education and training (VET), centers of vocational excellence (CoVEs), Finland.

Упровадження підходів до професійної досконалості посідає чільне місце в загальному порядку денному політики ЄС у сфері навичок та професійної освіти і підготовки (VET). Європейський порядок денний у сфері навичок, Європейський освітній простір, Рекомендація Ради 2020 року щодо професійної освіти і підготовки, а також Оснабрюкська декларація містять чіткі посилення на професійну досконалість як рушійну силу реформ у секторі професійно (професійно-технічної) освіти.

Транснаціональні платформи Центрів професійної майстерності/досконалості (CoVEs) підтримуються Європейською Комісією через програму Erasmus+. Центри мають на меті стимулювати інновації та досконалість у системі професійної освіти і підготовки, об'єднуючи широке коло локальних партнерів. Провайдери VET, роботодавці, урядові палати, дослідницькі центри, агенції розвитку, служби зайнятості та соціальні партнери працюють разом, створюючи «екосистеми навичок», які сприяють інноваціям, економічному та соціальному розвитку на регіональному та європейському рівнях. VET відіграє важливу роль у дослідженнях, освіті та інноваціях. Вона може сприяти розумним стратегіям спеціалізації, які ведуть до сталого зростання, інновацій, створення робочих місць та соціальної згуртованості (European Commission, 2022).

У місцевому контексті CoVEs створюють «екосистеми навичок» для інновацій, регіонального розвитку та соціальної інтеграції, працюючи з CoVEs в інших країнах через міжнародні мережі співпраці. Вони впроваджують висхідний підхід до професійної досконалості із залученням широкого кола місцевих зацікавлених сторін, що дозволяє закладам професійної освіти швидко адаптувати надання навичок до мінливих економічних і соціальних потреб.

Центрів професійної майстерності/досконалості надають можливості як для початкового навчання молоді, так і для постійного підвищення кваліфікації та перекваліфікації дорослого населення шляхом гнучкої та своєчасної пропозиції навчання, що відповідає вимогам динамічного ринку праці, в контексті «зеленого» та цифрового переходу. Вони виступають каталізаторами розвитку місцевого бізнесу та інновацій, тісно співпрацюючи з компаніями (зокрема малим та середнім бізнесом) над прикладними дослідницькими проєктами, створюючи центри знань та інновацій, а також підтримуючи підприємницькі ініціативи своїх учнів.

Мережі CoVEs спрямовані на «висхідну конвергенцію» досконалості системи VET. Вони будуть відкриті для участі країн з добре розвиненими системами професійної досконалості, а також тих, що перебувають у процесі розробки подібних підходів, спрямованих на розкриття повного потенціалу закладів професійної освіти і підготовки, щоб відігравати проактивну роль у підтримці зростання та інновацій.

Ініціатива центрів професійної майстерності/досконалості впроваджує

«європейський вимір» у професійну досконалість, підтримуючи реалізацію політики та заходів ЄС у сфері професійної освіти і підготовки, узгоджених з державами-членами, соціальними партнерами та провайдерами VET.

Концепція професійної досконалості характеризується цілісним підходом, що орієнтується на учня закладу професійної освіти, та є невід'ємною частиною «екосистеми навичок», сприяючи регіональному розвитку, інноваціям, смарт-спеціалізації та кластерним стратегіям; частиною трикутників знань, тісно співпрацюючи з іншими секторами освіти, науковою спільнотою та бізнесом; дає змогу учням здобувати як професійні (специфічні для роботи), так і ключові компетентності завдяки високоякісному навчанню, яке підкріплене забезпеченням якості; створює інноваційні форми партнерства з ринком праці та підтримується безперервним професійним розвитком персоналу, інноваційною педагогікою, мобільністю учнів і персоналу та стратегіями інтернаціоналізації системи професійної освіти і підготовки.

Ідея таких центрів привернули увагу багатьох партнерів з усього світу. Перший конкурс CoVEs у поточному програмному періоді було оголошено у 2021 р. (перший у програмному періоді 2021-2027), на нього було подано 84 проєктні заявки, в яких взяли участь понад 1700 партнерських організацій з 55 країн, що свідчить про їхній потенціал для підтримки інтернаціоналізації європейської професійної освіти та встановлення довгострокових партнерських відносин з організаціями за межами Європи. CoVEs можуть стати ключовим «будівельним блоком» для досягнення цілей ЄС щодо перетворення Європи на орієнтир світового класу для високоякісних навичок. Завдяки високій якості заявок до початкового бюджету в 44 мільйони євро було додано додаткове фінансування: зрештою, для фінансування у 2021 році було відібрано 13 проєктів замість 11. З огляду на успіх, досягнутий у попередньому конкурсі, бюджет конкурсу 2022 р. було збільшено до 48 мільйонів євро, і очікується, що він буде поступово збільшуватися щороку. Програма Еразмус+ на 2021-2027 рр. передбачає фінансування міжнародної мобільності для майже 2 мільйонів учнів та працівників сфери професійної освіти, а також бюджет у розмірі 400 мільйонів євро для фінансування 100 мереж CoVEs протягом цього періоду.

У Фінляндії в рамках реформа VET, що закінчилася 2018 р., було об'єднано початкову професійну освіту і підготовку (IVET) та продовжувану професійну освіту і підготовку (CVET) під однією законодавчою «парасолькою», запровадивши кілька елементів для підвищення гнучкості системи та посилення співпраці між провайдерами VET та роботодавцями. Національні кваліфікаційні вимоги, які регулярно оновлюються разом із соціальними партнерами, складають основу VET, тоді як провайдери VET вирішують, як організувати навчання. У Фінляндії спостерігається тенденція до створення багатогалузевих центрів VET. Усі фінські центри VET працюють за єдиним законодавством і мають доступ до державного фінансування на основі ліцензії.

У картографічному дослідженні «Мапування центрів професійної майстерності/досконалості» (Mapping of Centres of Vocational Excellence) (European Commission, 2019) фінський провайдер освіти Omnia, Об'єднаний орган управління освітою в регіоні Еспоо, розглядаються як приклад окремого центру професійної майстерності, що функціонує в конкретному регіоні. Omnia є багатогалузевим провайдером освіти та центром регіонального розвитку, що пропонує старшу середню освіту, професійну підготовку, загальну середню освіту, семінари та ліберальні курси освіти для дорослих. Omnia співпрацює з міністерствами, містами, торгово-промисловими палатами торговими палатами та підприємцями.

Вже згадане раніше дослідження вказує на те, що діяльність типу CoVE може бути обов'язковою вимогою для провайдерів VET, і визначає Фінляндію як приклад країни, де всі провайдери VET зобов'язані співпрацювати з роботодавцями. Тісна співпраця на національному, регіональному рівнях та на рівні навчальних закладів є важливою частиною забезпечення якості VET у Фінляндії. Представники трудових колективів беруть участь у прогнозуванні потреб у навчанні та освіті, а також у розробці професійних кваліфікацій. Зворотний зв'язок, отриманий від представників роботодавців, є частиною системи фінансування VET, надаючи інформацію для розвитку якості (Міністерство освіти і культури та Національне агентство освіти Фінляндії, 2019). Національне агентство освіти Фінляндії заохочує центри VET розвивати педагогіку професійної освіти та підготовки разом із соціальними партнерами. Хоча операційна модель центрів професійної майстерності схожа, деякі з них більш схильні до участі в проєктах розвитку на національному рівні. Що стосується фінансування, то у Фінляндії не існує додаткового бюджету або інших фінансових механізмів спеціально для CoVEs. У Фінляндії CoVEs є продовженням місцевої або регіональної структури та системи VET і не підпадають під дію спеціального законодавства.

Інноваційність діяльність центрів професійної майстерності у Фінляндії полягає в тому, що CoVEs: стають шляхом до здобуття вищої освіти, у співпраці з університетами пропонують програми підготовки молодшого бакалавра для розширення горизонту навчання з партнерами, співпрацюють з університетами для створення нових навчальних програм та курсів, розробляють навчальні плани, проєкти з працевлаштування та програми наставництва, включають центри кар'єри, які постійно працюють над підготовкою студентів до професійного успіху та надають підтримку компаніям, коли їм потрібно найняти людей, та відділи досліджень і розробок, що тісно співпрацюють з національними та міжнародними університетами.

Що стосується забезпечення якості CoVEs у Фінляндії, то він здійснюється переважно на національному рівні в рамках процесів самооцінювання центрів. Також беруться до уваги відгуки партнерів (приватного сектору, суспільства/місцевої громади). Процеси забезпечення

якості включають національну нагороду за якість (за результатами аудиту) від Міністерства освіти та Фінського центру оцінювання освіти; національне опитування студентів; самооцінювання CoVEs відповідно до Європейських рамок якості VET; експертну оцінку UNESCO-UNEVOC (International Centre for Technical and Vocational Education and Training), оцінку сталості Фондом ОККА (OKKA Foundation); опитування персоналу; відгуки приватного сектору щодо оцінювання студентів.

Досвід країн-членів ЄС, загалом, та Фінляндії, зокрема, яскрава демонструє переваги центрів професійної майстерності/досконалості як передових, прогресивних, інноваційних освітніх хабів. Це новітні освітні середовища з надсучасною матеріально-технічною базою та інклюзивними приміщеннями. Вони є ефективними місточками для надання певних послуг урядам, роботодавцям, працівникам асоціацій, закладам освіти різних рівнів тощо; мають ефективні багатоканальні джерела фінансування (державна, міжнародні гранти, приватні особи чи підприємства, донорські організації); мають дієві механізми менеджменту за рахунок залучення до управління всіх зацікавлених сторін (державна, бізнес, громадськість). Ще одним доказом ефективності діяльності таких центрів є невинне збільшення їх кількості не лише в ЄС, але й в країнах-партнерах ETF (Азербайджан, Ізраїль, Грузія, Марокко, Туніс, Туреччина), а також в Україні.

Список посилань

Council of the European Union. (2020a). Council Recommendation of 24 November 2020 on vocational education and training (VET) for sustainable competitiveness, social fairness and resilience 2020/C 417/01. *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020H1202%2801%29>

Council of the European Union. (2020b). Osnabrück Declaration on vocational education and training as an enabler of recovery and just transitions to digital and green economies. Endorsed on 30 November 2020 https://www.cedefop.europa.eu/files/osnabrueck_declaration_eu2020.pdf

European Commission. (2019). Mapping of Centres of Vocational Excellence (CoVEs). <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/566920f4-ee2d-11e9-a32c-01aa75ed71a1/language-en>

European Commission. (2022). Vocational education and training: Skills for today and for the future. <https://op.europa.eu/webpub/empl/VET-skills-for-today-and-future/en/>